

Colecție coordonată de
Silviu Dragomir

Cheia către propriul Eu

Cunoaște-te pe tine însuși
prin astrologia psihologică
abisală

Marianne Meister

Traducere din limba germană de
Raluca Hurduc

MISTERELE
INCONȘTIENȚULUI
COLECTIV

TREI

Cuprins

Introducere: Despre sensul unei astrologii abisale.....	7
1. Imaginile zeilor în noi: planetele ca arhetipuri.....	15
Conștienta și inconștientul	15
Conceptul de arhetip la C.G. Jung	18
Cele zece planete în astrologie.....	24
Rezumat: imaginile zeilor în noi.....	53
2. O tipologie din perspectiva astrologiei psihologice abisale	60
Cele patru elemente în astrologie: Foc, Pământ, Aer, Apă în cele douăsprezece zodii	60
Cele patru funcții ale Eului, după C.G. Jung: Gândire, Simțire, Senzație, Intuiție	114
Rezumat: cele patru caractere de bază (Foc/Intuiție, Pământ/Senzație, Aer/Gândire, Apă/Simțire)	145
3. Cele două direcții de viață: către exterior și către interior	150
Extraversie și introversie după C.G. Jung	151
Cercul cu jumătățile de cerc, cuadraturile și Casele în astrologie.....	152
Rezumat	166
4. Interacțiunea dintre predispoziții și influențele din mediul înconjurător: aspectări și structura complexului	194
Aspectări în horoscop.....	195

Teoria complexelor formulată de C.G. Jung.....	210
Rezumat: influențele noastre interioare.....	218
5. Astrologia psihologică abisală și autocunoașterea:	
opt exemple de horoscop.....	219
Din ce este compusă o astrogramă natală.....	220
Autoreferință și interes personal:	
punct focal Ascendentul și punctul Eului.....	223
Înrădăcinarea în familie și în sine însuși:	
punct focal Fundul Cerului.....	252
Conexiunea cu mediul și interesul pentru celălalt:	
punct focal Fundul Cerului.....	280
Conexiunea cu lumea și rolurile în viața publică:	
punct focal Mijlocul Cerului.....	295
Concluzie.....	304
Bibliografie.....	307
Ilustrații.....	312

Introducere

Despre sensul unei astrologii abisale

Astrologia este o știință străveche a cunoașterii, pe care o avem încă de la babilonieni. Ea se bazează pe o teorie empirică la fel de veche, ce presupune că anumite forțe esențiale care acționează în macrocosmos le influențează pe cele din microcosmos, adică pe om. Potrivit lui Thomas Ring, fondator și reprezentant de seamă al astrologiei moderne, este vorba despre „forțe ale vieții”¹, bazate pe un principiu autonom care nu poate fi descris în termeni fizico-chimici sau microbiologici. Fritz Riemann, un alt astrolog celebru, care a fost și un psihanalist cunoscut, a formulat aceeași idee spunând că „în lumea fenomenelor acționează immanent un principiu spiritual — sau oricum am alege să-l numim — ce poate fi observat atât la scară mare, cât și la scară mică”.² Această explicație este în concordanță cu filosofia naturii, care a exercitat o influență semnificativă cel puțin până la Johann Wolfgang Goethe.

Forțele creatoare de viață se manifestă în anumite perioade cosmice, crede Thomas Ring. În astrologie, regulile jocului pentru aceste forțe sau, într-un limbaj mai tehnic, modurile în care acționează ele pot fi „descifrate” sau descoperite în mișcările astrelor și, mai ales, ale planetelor pe cer. Constelația planetelor în astrograma natală a unei persoane descrie așadar alcătuirea unică pe care aceste forțe creatoare de viață o

¹ Ring, 1983a, p. 3.
² Riemann, 1986, p. 9.

formează în acea ființă umană. Este vorba despre un set de aptitudini și înclinații, nicidecum despre amprente imuabile sau evenimente predefinite. Dar, desigur, astrograma natală trebuie analizată și interpretată în stănsă legătură cu influențele provenite din moștenirea genetică și din mediul de viață; iar horoscopul nu dezvăluie nimic despre ce va face o persoană cu aptitudinile și talentele sale. Există și ceea ce Ring numește un „factor de autodeterminare”³, ce nu este inclus în horoscop — o expresie a libertății care îi este proprie omului.

Dacă facem o conexiune între astrologie și conceptele jungiene de „arhetip” și „imagine arhetipală” sau „simbol arhetipal”, atunci constatăm că planetele, ale căror nume sunt inspirate din mitologie, pot fi înțelese ca imagini sau simboluri arhetipale. Există o afirmație interesantă a lui Jung, care susține acest punct de vedere: „Astrologia se bazează pe configurații simbolice, la fel ca inconștientul colectiv de care se ocupă psihologia: planetele sunt zei, simboluri ale puterilor inconștientului”⁴.

În astrologie, un rol semnificativ îl au semnele zodiacului (cum sunt Berbecul, Vărsătorul, Peștii etc.), așa-numitele Case (cele 12 domenii ale vieții sau zone de interes arhetipale relevante pentru oameni, întrucât sunt esențiale, sunt descrise în subcapitolul „Cercul cu jumătățile de cerc, cuadraturile și Casele în astrologie” din Capitolul 3), precum și aspectele planetelor (care se referă la tipul de comunicare și la relația dintre planete, descrise în Capitolul 4). Și semnele zodiacale, Casele și aspectele planetare sunt arhetipale, în măsura în care reprezintă tipare de bază comune tuturor oamenilor. În astrograma natală, acestea alcătuiesc însă portretul interior individual al fiecărei persoane. Și despre acest aspect există

³ Ring, 1982a, p. 23.
⁴ Jung, *Stilele II*, p. 400.

un citat frumos din Jung: „Pare că horoscopul corespunde unui anumit moment din conversația zeilor, adică al arhetipurilor psihice”⁵.

Astrologia pornește deci de la premisa că la baza personalității există câte o formă individuală, de origine arhetipală, care capătă expresie în procesul vieții. În ce măsură și pe care plan omul manifestă ceea ce este prevăzut în astrograma sa ține, până la un anumit nivel, de libertatea lui personală și este — nu în totalitate, dar în mare parte — responsabilitatea sa.

Astrologia îi poate fi de mare ajutor omului pe drumul către sine, care este totodată un drum spre locul său din marele întreg. În *Străvechi cuvinte*, Orfice, Goethe vorbește despre horoscop sau cosmogramă ca „legea dată a vieții”. Acest poem exprimă clar ideea de bază a astrologiei:

*Ca-n ziua, când, născându-te, serine
Saluturi soarelui roteai planetei,
Cuvând troptat s-a împlinit în sine
Ființa ta prin legea dată-a vieții.
Așa îți-e scris să fi, nu scapi de tine,
Așa o spun sibilele, prefeții.
Nici timp, nici forță nu slăbesc sub boltă
Tiparu-adânc, ce fraged se dezvoltă.”⁶*

Astrologia, o „soră mai mare a psihologiei”, merită să iasă din comul de umbră în care a fost împinsă, fiindcă are o valoare neprețuită pentru cunoașterea de sine. Cu cât ne cunoaștem mai bine calitățile și punctele slabe, potențialul și aspirațiile, cu atât crește libertatea noastră de a ne proiecta

⁵ Ibidem, p. 401.
⁶ Goethe, 1999 [traducere de Ștefan Augustin Doinaș].
⁷ Vezi Jung, *Stilele II*, p. 402.

viața într-un mod constructiv și de a trăi satisfacția și fericirea, în loc să ne simțim blocați și să ne lăsăm stăpâniți de frustrare și de resentimente. Cu cât ne cunoaștem mai puțin, cu atât este mai puternică tendința de a ne împinge inconștient spre aceleași fundături, în relația cu noi înșine sau în cea pe care o avem cu alte persoane. Astrograma natală ne poate fi o călăuză prețioasă în drumul prin viață, așa cum o hartă ne ghidează într-o călătorie. Deseori se întâmplă ca abilități creative rămase inconștiente să fie identificate ca abilități în astrograma natală. Iar atunci când sunt trezite din somnul lor profund, acestea ne pot ajuta să atingem echilibrul.

Una dintre cele mai dificile provocări pentru majoritatea oamenilor constă în limitările impuse de realitate. Problemele fiecărui individ de a gestiona realitatea, dar și soluțiile posibile pot fi „citite” în astrograma natală (în constelația Saturn). De exemplu, propriul corp este o realitate. În zilele noastre, el este supus din ce în ce mai des unor operații de înfrumusețare și altor proceduri invazive de tot felul, fiindcă nu mai este acceptat așa cum este. O altă dificultate de a face față limitelor se manifestă sub forma diferitelor comportamente adictive (recunoscibile în astrogramă după constelația Neptun). Poate fi vorba despre dependența de cumpărături, de droguri sau de medicamente psihotrope, despre consumul excesiv de alcool, despre anorexie sau bulimie (și obezitate). Se poate ajunge ușor la un exces sau un deficit în stabilirea unor limite sănătoase, iar recunoașterea și denumirea clară ale acestor tendințe în astrograma natală pot fi un prim pas către vindecare.

Dificultățile pe care le avem deseori în stabilirea corectă a limitelor necesare atrag multe probleme. Acestea afectează adesea și relațiile noastre, legăturile cu alte persoane. Întrucât nu suntem doar indivizi, ci și ființe sociale, relațiile din viața noastră joacă un rol important — pentru un nou-născut,

un mediu cald, ocrotitor este esențial pentru supraviețuire (în astrograma natală, acesta poate fi recunoscut mai ales după constelația Lunii, ca indiciu structural al elementului matern). Dar relațiile de susținere sunt importante nu doar pentru copilul mic, ci și pentru oamenii de toate vârstele. Nici persoanele cu o carieră de succes nu fac excepție. Deseori acestea sunt nefericite în viața personală sau se confruntă iar și iar cu aceleași dificultăți în relații, în ciuda succesului lor profesional.

În cadrul unei abordări psihologice abisale, astrograma natală se dovedește a fi foarte utilă și eficientă în descoperirea unor modalități constructive de ieșire din blocajele relaționale și de pătrundere într-o nouă etapă. De exemplu, cuplurile în care partenerii nu mai pot comunica și sunt prinși în neînțelegeri reciproce, fiindcă proiectează unul asupra celuilalt dorințe, idealuri sau angoase și împiedică astfel un contact autentic, pot găsi calea spre o mai bună înțelegere și, în consecință, spre mai multă toleranță unul față de celălalt.

La fel de utilă și de eliberatoare poate fi includerea horoscopului în depășirea dificultăților educaționale. Dacă, de exemplu, unei mame îi este greu să găsească o cale de comunicare cu propriul copil, este posibil ca acest lucru să se întâmple deoarece copilul are alte predispoziții decât ea. Compararea astrogramelor, mai ales identificarea asemănărilor și a diferențelor dintre constelațiile lunare ale mamei și copilului, este deseori de folos în consilierea educațională.

Avantajul esențial al corelării astrologiei cu abordările teoretice ale lui C.G. Jung constă în faptul că cele două modele se îmbogățesc și se completează reciproc. Jung însuși indică o conexiune între propria teorie a arhetipurilor și astrologie: „Cercul înstelat este într-adevăr cartea deschisă a proiecției cosmice, oglindirea mitologemului, adică tocmai a arhetipurilor. În această concepție, astrologia și alchimia, cele două

reprezentante antice ale psihologiei inconștientului colectiv, își dau mâna”.⁸ Pentru că analiza astrogramei natale — în limba engleză: *birth chart*, adică harta predispozițiilor noastre esențiale — devine mai profundă când cel care o cercetează are formare în psihologie abisală și psihodinamică. Și invers, procesul psihanalitic are mult de câștigat prin includerea ocazională a astrogramei, pentru că aceasta oferă, pe de o parte, o imagine de ansamblu asupra predispozițiilor structurale ale pacientului, respectiv ale clientului și, pe de altă parte, indicii despre anumite teme individuale, cum este „mama”. De exemplu, o figură maternă care apare într-un vis poate fi asociată cu poziția Lunii în horoscop, rezultatul fiind o perspectivă suplimentară asupra acestei imagini onirice, care poate fi astfel mai bine înțeleasă și încadrată.

Jung s-a referit intensiv, în diferite scrieri ale sale, la astrologie și a discutat, printre altele, subiectul calității timpului și, ca o consecință, pe cel al sincronicității.⁹ În eseul său *Despre sincronicitate*, Jung a încercat să găsească un răspuns la întrebarea dacă, pe lângă concepția răspândită care consideră că metoda astrologică este acauzală și, deci, bazată pe principiul sincronicității, există și abordări explicative cauzale, dar ajunge în final la concluzia că aceasta este o tehnică intuitivă, „se bazează pe principiul acauzal al corelației sincrone”.¹⁰ Într-o epistolă din 26 mai 1954, Jung scrie: „Câte cert că astrologia are multe de oferit psihologiei. [...] Din câte îmi dau seama, ar fi în avantajul astrologiei dacă ar lua în calcul existența psihologiei, în special psihologia persoanei și cea a inconștientului. Sunt destul de sigur că am avea câte ceva de învățat din metoda ei de interpretare a simbolurilor. Este

⁸ Jung, OC 8, par. 762.

⁹ Jung, OC 8, par. 815-967, în special par. 977, și *Briefe II*, pp. 400 și urm., 230 și urm.

¹⁰ Jung, OC 8, par. 866.

vorba despre interpretarea arhetipurilor (a zeilor) și a relațiilor dintre ele, comună celor două arte. Îndeosebi psihologia inconștientului este preocupată de simbolistica arhetipală”.¹¹

Dincolo de utilitatea generală a astrogramei, Jung a remarcat, de asemenea, în mod specific importanța așa-numitelor *tranzite*.¹² Tranzitele sunt pozițiile planetelor, care acționează horoscopul unui om prin diferite aspecte, adică unghiuri formate față de planete, de axe (Ascendent — Descendent [AC-DC] și Medium Coeli — Imum Coeli [MC-IC]), precum și de Casele din astrograma natală (despre AC, DC, MC, IC și Casele astrologice, în subcapitolul „Cercul cu jumătățile de cerc, cuadraturile și Casele în astrologie” din Capitolul 3). Aceste aspecte referitoare la mișcarea planetelor (tranzitele) suprapusă peste factorii pregnanți din harta natală pot fi conjuncții, opoziții, cuadraturi, trigoane sau sextile (a se vedea subcapitolul „Aspectări în horoscop” din Capitolul 4). Dacă apare, de exemplu, un tranzit al lui Saturn peste o anumită planetă, aceasta este supusă unor încercări: deoarece Saturn întrușchipează principiul realității, va exista o confruntare cu realitatea. Experiențele trăite în urma unui astfel de tranzit au adesea un caracter inevitabil ce ține de destinul acelei persoane.

Tranzitele sunt importante mai ales în cazul unui diagnostic psihologic dificil, deoarece pot oferi o perspectivă nouă și o înțelegere mai profundă a personalității în cauză și a dificultăților care au adus-o la cabinetul psihoterapeutului. „În multe cazuri, indiciile astrologice conțineau o explicație pentru anumite situații, pe care altfel nu le-aș fi înțeles.”¹³ Efectul tranzitelor, pe care anumite planete și aspecte (despre aspectele posibile, adică relațiile între planete, în Capitolul 4)

¹¹ Jung, *Briefe II*, p. 402.

¹² *Idilem*, pp. 400 și urm.

¹³ *Idilem*, p. 94.

le formează în astrograma natală într-un anumit mod, poate fi explicat într-o mai mică măsură printr-o perspectivă de cauzalitate decât printr-un principiu acauzal. Astfel apare în centrul discuției tema calității timpului, pe care Jung a numit-o „sincronicitate”.¹⁴ Așa cum am precizat la început, astrologia se bazează pe o gândire analogică și, deci, pe relații de tipul „dacă — atunci”.

În capitolul următor, mi-am propus o incursiune mai detaliată în domeniul astrologiei și o explicare a principalelor concepte ale acesteia — cum sunt planetele, Casele etc. — care au fost deja menționate pe scurt în această Introducere.

¹⁴ Ibidem, pp. 400 și urm.

I. Imaginile zeilor în noi: planetele ca arhetipuri

Conștiința și inconștientul

O incursiune psihologică abisală în psihicul uman se bazează pe cunoașterea planurilor conștiente și inconștiente ale experienței și acțiunii. Această dualitate a percepției, a sentimentelor, a gândirii și a acțiunilor noastre este recunoscută în prezent de mulți experți și de alți oameni interesați de acest domeniu, deși, cu numai o sută de ani în urmă, argumentele referitoare la utilitatea sau chiar la necesitatea de a ține seama de aspectele inconștiente ale vieții și de a-i acorda atenție în psihoterapia modernă erau aprig combătute în multe cercuri științifice relevante.

Chiar și în prezent, în multe facultăți de psihologie, inconștientul și limbajul său simbolic nu sunt considerate suficient de relevante pentru a fi studiate sistematic. Unul dintre pionierii acestui domeniu, Sigmund Freud, s-a confruntat dur cu această respingere a inconștientului. Faptul că a susținut existența inconștientului și metoda psihanalitică i-a afectat cariera la Universitatea din Viena și i-a adus ostracizarea publică. Cu toate acestea, Freud și mai tânărul său coleg Carl Gustav Jung au rămas neclintii în afirmarea existenței și a puterii inconștientului, pentru că amândoi au fost obligați, fiecare în felul său, să se ocupe de acesta.

Cel mai în vârstă dintre cei doi pionieri, Sigmund Freud (1856–1939), a fost motivat să se autoanalizeze în anul 1897, fiindcă se lupta mereu de limitele voinței sale conștiente în încercarea de a face față propriei depresii și anxietăți. Freud,

afiat atunci la mijlocul vieții, a înțeles că forțele inconștiente din mintea lui erau mai puternice decât voința sa conștientă, ceea ce l-a determinat să facă următoarea afirmație: „Vindecarea mea poate veni numai prin lucrul cu Inconștientul. Doar prin efort conștient nu pot rezolva această problemă”.¹⁵ Experiența sa cu el însuși și cu alții i-a arătat că sinele conștient nu este stăpân în propria casă, ci e doar o jucărie a inconștientului. Și că greșelile, manifestate prin erori de exprimare, uitare etc., sunt indicii ale acțiunii inconștientului împotriva voinței conștiente.

O experiență asemănătoare a avut și Carl Gustav Jung (1875–1961), celebrul psihiatru elvețian. Pornind de la teoriile lui, în anul 1948 a fost fondat Institutul C. G. Jung din Zürich, care continuă și dezvoltă munca sa — la fel ca alte institute și societăți Jung, în special în țările în care se vorbește limba germană și în SUA. Atunci când, după separarea de Freud, Jung a intrat într-o perioadă de criză existențială profundă, negăsind resurse să o depășească, și-a dat seama că metodele raționale obișnuite și toate cunoștințele sale de psihiatrie nu-i mai sunt de ajutor. Jung a ajuns la concluzia că această criză era expresia unei atitudini unilaterale în fața vieții, bazată pe supraestimarea voinței conștiente și a capacității raționale. Și a dedus că o astfel de criză existențială poate fi depășită doar prin corectarea și echilibrarea acestei atitudini conștiente unilaterale. Mai exact: dacă individul își dorește să ajungă la un echilibru psihic și fizic, este necesar să implice inconștientul, în loc să-l ascundă și să-l refuleze. Dacă omul nu se raportează activ la viața sa psihică inconștientă, mai devreme sau mai târziu aceasta se manifestă fără voia sa, iar el îi simte forța: în loc să trăiască, este trăit, adică suferă

¹⁵ Citat în Jones, 1969, p. 477.

din cauza unor teme rămase inconștiente și se simte adesea neputincios față de ele, este la voia lor.

Astfel, conceptul de *compensare* între atitudinea conștientă și cea inconștientă este unul central în teoria și practica psihologiei abisale a lui Jung. Acest lucru reiese și din experiența de zi cu zi în cabinetul psihoterapeutului și psihanalistului, unde visele, imaginile, imaginile create în nisip și alte simboluri — mesaje valoroase transmise de inconștient — se află în centrul atenției pacientului și a psihanalistului jungian sau a psihoterapeutului care utilizează metoda psihologiei abisale. Pentru că simbolul, care cuprinde prin definiție trăirile inconștiente și pe cele conștiente, este, de fapt, motorul dezvoltării psihicului uman.¹⁶

Pentru astrologie este importantă concepția lui Jung despre inconștient, care diferă de cea a lui Freud prin faptul că, pe lângă *inconștientul personal* care l-a preocupat pe Freud, Jung a atras atenția asupra *inconștientului colectiv*. Acest lucru s-a întâmplat devreme, când Jung, pe atunci medic primar la Burghölzli, a încercat să înțeleagă fantasmalele pacienților cu schizofrenie și a realizat că aceste fantasme nu aveau cum să aparțină inconștientului personal. Pentru că în inconștientul personal sunt păstrate experiențe trăite măcar o dată, dar care ulterior au fost uitate sau refulate, în timp ce în inconștientul colectiv e adunată întreaga moștenire a omenirii, care este comună tuturor oamenilor și care îi permite fiecărui individ să acceseze tot felul de experiențe netrăite încă și să devină astfel creativ.¹⁷ Aceste planuri diferite ale inconștientului pot fi ușor recunoscute în vise și în imaginația activă, în imagini și desene, imagini în nisip și alte configurații simbolice.

¹⁶ Vezi Jacobi, 2000; Kast, 2012; Dörst, 2015.

¹⁷ Vezi afirmațiile lui Jung despre teme „Arhetipurile și Inconștientul colectiv”, „Planetele ca arhetipuri, respectiv -sei-” în *Brújle II*, p. 400.

Conceptul de arhetip la C.G. Jung

Este meritul lui Jung că a cercetat rolul inconștientului colectiv și al arhetipurilor și a pus la dispoziția psihologiei și a psihoterapiei conceptele corespunzătoare, ca instrumente pentru o înțelegere mai profundă a psihicului uman. Datorită lui știm astăzi că la baza fiecărui complex se află un arhetip.

În primul rând, aș vrea să ofer o definiție succintă și cât se poate de concisă a termenului „arhetip”: în general, un arhetip este o predispoziție structurală care îi permite omului să aibă anumite experiențe caracteristice speciei sale. „Structurală” înseamnă că această predispoziție nu se limitează la un conținut specific, ci se poate manifesta diferit în cadrul unei anumite arii de semnificații.

Un exemplu foarte simplu, pentru a înțelege mai bine ce poate însemna o „predispoziție structurală”, este capacitatea înnăscută a copilului mic de a învăța orice limbă: în toată lumea și în orice tip de comunitate lingvistică copilul învață în mod natural limba pe care o aude. La baza acestui fapt se află posibilitatea structurală de a învăța limbi și, din punct de vedere semantic, copilul poate învăța orice limbă existentă.²⁵

Prin analogie, în teoria jungiană arhetipurile sunt definite ca un sistem care îi asigură psihicului disponibilitatea de a trăi anumite experiențe. Există tot atâtea arhetipuri câte posibilități de a trăi experiențe sunt — nu este vorba, desigur, doar despre posibilitatea înnăscută de a învăța o limbă.

²⁵ Noam Chomsky s-a ocupat de aceste probleme în contextul studiilor sale asupra „gramaticii generative”, și cercetarea actuală de teren a psiholingvistei Sabine Stahl studiază în cadrul unui nou proiect internațional căile prin care copiii învață limba maternă. Vezi *Magazin der Universität Zürich*, 2014, Nr. 3.

Arhetipurile sunt comune tuturor oamenilor. Jung diferențiază două definiții ale arhetipului: arhetipul pur structural, neperceptibil, adică potențialul oamenilor de a avea experiențe variate, pe care Jung îl numește „arhetip per se”, adică arhetip în sine.²⁶ Când la acesta se adaugă experiența concretă, care este de obicei însoțită de trăiri emoționale, vorbește despre „arhetip devenit imagine”.²⁷

Astfel de „imagini arhetipale” apar, de exemplu, în vis, ca anumite figuri care acționează autonom. De regulă, figurile arhetipale apărute în vis exercită o mare fascinație asupra visătorului, fiind vorba despre forțe psihice colective — de fapt, despre „zei” — care sunt mai mari și mai puternice decât individul. Astfel, în percepția copilului, în spatele fiecărei mame umane se află o „mamă divină”, arhetipul mamei, care îi conferă, de fapt, o putere atât de mare asupra copiilor săi.

În ceea ce privește copilul, care, comparativ cu celelalte mamifere (categorie căreia îi aparține omul), se naște cu un an înainte de a putea merge și este, în consecință, o ființă complet dependentă, putem afirma că aptitudinile sale de a se lăsa ocrotit de mamă și de tată sunt înnăscute. Din ferdre, pentru că, fără îngrijirea adecvată din partea mamei, ar muri. Cu toate acestea, nu orice copil poate accepta și valorifica grija maternă la fel de bine, ceea ce poate fi observat destul de clar făcând o comparație între frați. Acest lucru este destul de evident și în astrogramele diferite, care pot arăta calități materne depline sau mai puțin generoase, în funcție de aspectele pe care Luna (simbolul mamei și al copilului) le formează cu Saturn (principiul care stabilește limite) sau cu Jupiter (principiul care simbolizează

²⁶ Vezi Jung, *OCR*, par. 270, par. 417 și par. 440; *OC 9/1*, par. 99 și par. 155.

²⁷ Ibidem.

abundența și optimismul), adică de relația dintre Lună și planetele Saturn sau Jupiter (vezi subcapitolele „Cele zece planete în astrologie” din Capitolul 1 și „Aspectări în horoscop” din Capitolul 4).

Despre diversitatea predispozițiilor pe care le aduce cu sine bebelușul, în ciuda tuturor asemănarilor din punctul de vedere al arhetipurilor, și care sunt importante pentru dezvoltarea sa, Jung are următoarea opinie: „Există un factor *a priori* al oricărei activități omenești, și anume structura individuală înăscută și deci preconștientă și inconștientă a psihicului. Psihicul preconștient, de exemplu cel al nou-născutului, nu este nicidecum un nimic gol, în care, în condiții favorabile, să se poată turna practic totul, ci o premisă extrem de complicată, cât se poate de precis determinată individual, care ne apare drept un nimic obscur, numai pentru că nu o putem vedea nemijlocit. Dar de îndată ce încep să se ivească primele manifestări psihice de viață, trebuie să fii de-a dreptul orb ca să nu vezi caracterul individual al acestor manifestări, și anume personalitatea aparte”.²¹

Cum apare acum un arhetip matern depinde, pe de o parte, de dispoziția structurală a copilului — și totodată de predispoziția arhetipală maternală, așa cum reiese aceasta și din astrograma natală —, dar, pe de altă parte, și de experiența copilului cu mama sa biologică sau adoptivă: dacă aceasta reușește, în general, să relaționeze într-un mod adecvat cu copilul, ținând cont de evoluția nevoilor sale în diferite etape de creștere, este foarte probabilă configurarea unui arhetip matern mai degrabă pozitiv. Datorită experienței preponderent pozitive cu mama proprie sau cu alte persoane care îndeplinesc funcția de mamă, copilul dezvoltă, de obicei, o atitudine preponderent pozitivă față de viață, de încredere

²¹ Jung, OC 9/1 par. 151.